

Uznawanie pochodzenia ze strony buhaja

Elżbieta Gandecka

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka

Procedura uznawania pochodzenia ze strony ojca na podstawie pokryć zarejestrowanych w systemie informatycznym, działającym na potrzeby oceny wartości użytkowej, wprowadzona została przed laty. W trosce o zachowanie właściwych proporcji pomiędzy stosowaniem się do obowiązujących przepisów a liczbą pokryć zarejestrowanych w systemie, stosowane były dotychczas dość liberalne zasady przy odrzucaniu informacji o pokryciu jako nie kwalifikujących się do zarejestrowania w systemie.

Od 1 stycznia 2010 roku wprowadzona została blokada w systemie informatycznym Symlek, uniemożliwiająca rejestrację pokrycia, jeżeli odstęp między datą pokrycia a datą rejestracji w systemie przekracza 4 miesiące. Okazało się jednak, że czas przeznaczony na przygotowanie się do zmiany był zbyt krótki. Odebraliśmy wiele zgłoszeń w sprawie niemożności zarejestrowania pokrycia z różnych powodów: drobnej ludzkiej pomyłki, różnic w kolejności zarejestrowania w systemie pokrycia i przemieszczenia zwierzęcia oraz innych. Przedłużono więc okres czasu przeznaczony na uzupełnianie pokryć, poddając równocześnie pod dyskusję zasadność tak ścisłego egzekwowania obowiązujących przepisów poprzez wprowadzenie ograniczeń w rejestracji pokryć.

Przepisy, o których mowa zawarte są w:

- ustawie z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich,
- decyzjach i dyrektywach UE,
- wytycznych i zaleceniach Międzynarodowego Komitetu ds. Oceny Użytkowości Zwierząt (ICAR).

Spełnienie wymogów wytycznych lub przepisów zaowocuje niezarejestrowaniem przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka pokrycia i wtedy pochodzenie zwierzęcia będzie mogło być uznane na podstawie wyniku badania markerów DNA lub wcale – w przypadku nie spełniania wymogów formalnych. Wprowadzenie restrykcji w postaci niezarejestrowania pokrycia uderzy zawsze w hodowcę – właściciela zwierzęcia, ale tylko hodowca ma tak naprawdę wpływ na poprawę jakości rejestracji pokryć.

Dlatego na posiedzeniu w dniu 29 maja 2010 r. Prezydium Zarządu PFHBiPM podjęło decyzję o stosowaniu konsekwencji w postaci nie zarejestrowania pokrycia w przypadkach nie spełniania warunków określonych przepisami, niezależnie od tego, jakiego podmiotu dany przepis bezpośrednio dotyczy. Jednocześnie zastrzeżono konieczność poinformowania wszystkich

hodowców – producentów mleka, korzystających z oceny wartości użytkowej bydła ras mlecznych i mięsno-mlecznych o działaniach, których podjęcie umożliwi wprowadzenie do systemu Symlek wszystkich pokryć. Wszyscy zootechnicy oceny zatrudnieni w PFHBiPM zostaną przeszkoleni, aby mogli swoim hodowcom przekazać pełną informację, jak zadbać o pochodzenie swoich zwierząt poprzez rejestrację pokryć. Również niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie tej problematyki.

Czas od pokrycia do zarejestrowania w systemie nie może być dłuższy niż 4 miesiące (122 dni)

Jest to wymóg ICAR, którego egzekwowanie wprowadzone od 1 stycznia 2010 roku czasowo zawieszono, głównie z powodu kłopotów z rejestracją inseminacji. Od 1 lipca 2010 roku ponownie i już nieodwołalnie wprowadzony został w życie wymóg zachowania 4 miesięcy (122 dni) od daty pokrycia do daty zarejestrowania w systemie Symlek.

Nie będą mieli kłopotu z rejestracją kryć naturalnych hodowcy, którzy zgodnie z procedurami obowiązującymi w ocenie wypełniają druk „Wykaz Zdarzeń”, ponieważ w drugim półroczu 2010 roku wprowadzono rejestrację pokryć bezpośrednio z tego dokumentu. Wykaz Zdarzeń (WZ) przekazywany jest do wprowadzenia do systemu Symlek po każdym próbnym doju. Nanoszenie na nim pokryć zapewni bieżące ich rejestrowanie w systemie, a tym samym znane pochodzenie ze strony ojca u potomstwa. Nieco trudniejsze zadanie przed inseminacją, ale i tutaj hodowca, jako zlecający usługę, ma również prawo do egzekwowania pełnego jej wykonania wraz z zarejestrowaniem w systemie Symlek funkcjonującym na potrzeby oceny. Fakt zarejestrowania pokrycia w systemie można śledzić w przypadku krów na Wykazie Krów Ocenianych (WKO) lub w Raporcie Wynikowym RW-6: „Stan rozrodu w stadzie – przewidywane zdarzenia w stadzie”, a w przypadku jałówek w Raporcie Wynikowym RW-4: „Stan rozrodu w stadzie – młode bydło i stan cieląt”.

Pomocą hodowcom służą również inspektorzy nadzoru Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka, którzy wyposażeni w bezpośredni dostęp do systemu Symlek, przy odpowiednim zasięgu internetu, mogą bezpośrednio w gospodarstwie dokonać analizy informacji o unasieniach zarejestrowanych w systemie.

W przypadku niezarejestrowania w terminie skutecznego pokrycia pochodzenie będzie można uznać na podstawie badania markerów DNA.

W dniu krycia buhaj zgodnie z ewidencją musi być zarejestrowany w danym gospodarstwie

Zmiana dotychczasowego trybu postępowania polegała będzie na wprowadzeniu obowiązku rejestrowania w systemie Symlek – poprzez dokument „Wykaz Zdarzeń” – ewentualnych przemieszczeń buhajów użytkowanych w kryciu naturalnym. Pokrycie zostanie zarejestrowane tylko w przypadku, kiedy miało miejsce w gospodarstwie, na potrzeby którego buhaj został zakwalifikowany lub do którego został sprzedany wraz z

obowiązującą w takim przypadku dokumentacją, m.in. świadectwem rodowodowym. W innych przypadkach pokrycie nie zostanie zarejestrowane, a pochodzenie potomstwa nie zostanie uznane nawet w wyniku badania markerów DNA.

W dniu unasienienia obora musi być pod oceną

W systemie Symlek rejestrowane będą wyłącznie unasienienia samic, zarówno naturalne jak i inseminacyjne, które miały miejsce w czasie trwania oceny w danym stadzie. Rozpoczęcie oceny liczone będzie od daty najwcześniejszego zdarzenia w stadzie, ale nie wcześniejszego niż 70 dni wstecz od daty próbnego doju (zgodne z procedurami prowadzenia oceny).

Bardzo ważne w tym przypadku jest prawidłowe wpisanie przez hodowcę dat zdarzeń do dokumentu „Wykaz Zdarzeń”, a szczególnie dat przybycia do stada dla poszczególnych zwierząt. Na przykład, w przypadku nie naniesienia na dokumencie „Wykaz Zdarzeń” przybycia jałówki nie zostanie ona zarejestrowana w systemie, nie doczyta się dla niej pokrycia, a na uzupełnienie go może być za późno ze względu na parametr 122 dni.

Jest to duża zmiana w przypadku stad przyjmowanych pod ocenę. Bez badania markerów DNA nie będzie mogło być uznane pochodzenie ze strony ojca dla zwierząt, których matki unasienione zostały poza oceną.

Dopuszczenie do rozrodu buhajów z krajów „trzech”

Zgodnie z ustawą z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, wykorzystywanie w sztucznym unasienianiu buhajów (lub ich nasienia) pochodzących z państwa nie będącego członkiem Unii Europejskiej, wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Inseminacja wykonana nasieniem buhaja poza terminem określonym w zgodzie MRIRW nie będzie mogła być zarejestrowana w systemie Symlek i nie będzie mogła tym samym stanowić podstawy do ustalenia pochodzenia. Ponieważ wytyczne ICAR narzucają jednocześnie konieczność sprawdzania, czy buhaj był uznany jako samiec używany w inseminacji kiedy użyto jego nasienia, pochodzenie z takiego unasienienia nie będzie uznane nawet po badaniu DNA.

Wpis buhaja do ksiąg

Sprawdzana jest data krycia z datą wpisu buhaja do ksiąg. W przypadku kiedy jest ona wcześniejsza niż wpis do ksiąg, nie zostanie zarejestrowana w Symleku. W przypadku potwierdzenia pochodzenia badaniem markerów DNA, sprawdzana jest zależność daty wpisu buhaja do ksiąg od dopuszczalnej długości ciąży. Jeżeli potencjalne krycie miało miejsce przed dokonaniem wpisu, pochodzenie nie będzie uznane mimo wykonanego badania DNA.

Dopuszczalna długość ciąży

Dopuszczalna długość ciąży, zgodnie z wytycznymi ICAR, wynosi 280 dni \pm 6%. Daje to wartości od 263 do 297 dni, a nie jak dotychczas – 253 do 297 dni. Zaniżony próg wymagań, stosowany

dotychczas, miał na celu – tak jak i w innych przypadkach – płynne wdrożenie zasady uznawania pochodzenia na podstawie unasienień zarejestrowanych w systemie informatycznym, funkcjonującym na potrzeby oceny wartości użytkowej. Wykonana analiza wykazuje, że obecnie z tytułu zmiany wartości brzegowej tego parametru z 253 na 263 dni, poza rejestracją znajdzie się około 5 tys. informacji o pokryciach rocznie.

Poza tymi wymogami, oddzielną procedurą objęte są przypadki wcześniaków oraz zwierzęta ras simentalskiej i montbeliarde, dla których przyjmowana będzie wartość parametru dopuszczalnej długości ciąży od 263 do 300 dni.

W przypadku braku informacji o zarejestrowanym pokryciu spełniającym wymóg parametru długości ciąży, badanie DNA może stanowić podstawę uznania pochodzenia pod warunkiem spełnienia wyżej opisanych wymogów.

Jak wynika z opisanych przykładów, już są wprowadzone lub będą sukcesywnie wprowadzane znaczne ograniczenia przy rejestracji pokryć. Należy jednak zdawać sobie sprawę, że jeżeli hodowca:

- sam inseminując, na bieżąco wprowadza pokrycia;
- dopilnowuje ich wprowadzenia przez inseminatora;
- na bieżąco rejestruje w dokumencie „Wykaz Zdarzeń” prawidłowe daty zdarzeń, w tym kryć naturalnych, nie będzie brakowało w systemie Symlek ani jednego unasienienia i pochodzenie ze strony ojca dla wszystkich urodzonych w stadzie cieliczek określone zostanie prawidłowo.

Wraz z wprowadzeniem opisanych zmian opracowana zostanie nowa procedura uznawania pochodzenia ze strony ojca, tzw. P6. Zaprzeszana zostanie również wysyłka próśb do firm inseminacyjnych o uzupełnienie brakujących pokryć i pism do hodowców w tej sprawie, ponieważ zgodnie z wprowadzonym wymogiem 122 dni od pokrycia do jego rejestracji, w momencie wycielenia krowy za późno już jest na jakiegokolwiek wyjaśnianie brakujących informacji. Pozostanie badanie markerów DNA, oczywiście przy założeniu, że sugerowany buhaj w okresie potencjalnego krycia był uznany jako samiec używany w rozrodzie.

Wraz z wprowadzeniem opisanych zmian opracowana zostanie nowa procedura uznawania pochodzenia ze strony ojca, tzw. P6. Zaprzeszana zostanie również wysyłka próśb do firm inseminacyjnych o uzupełnienie brakujących pokryć i pism do hodowców w tej sprawie, ponieważ zgodnie z wprowadzonym wymogiem 122 dni od pokrycia do jego rejestracji, w momencie wycielenia krowy za późno już jest na jakiegokolwiek wyjaśnianie brakujących informacji. Pozostanie badanie markerów DNA, oczywiście przy założeniu, że sugerowany buhaj w okresie potencjalnego krycia był uznany jako samiec używany w rozrodzie.

Można powiedzieć, że wszystko teraz w rękach hodowców i jest to działanie przywracające właściwe zależności, hodowca – zleceniodawca egzekwować będzie jakość usług od inseminacji – zleceniobiorcy lub sam dopilnowywać będzie terminów podania danych w przypadku inseminacji własnej lub krycia naturalnego, a Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka, jako podmiot prowadzący ocenę, ograniczy się do rejestracji unasienień oraz weryfikacji na ich podstawie pochodzenia urodzonych cieliczek.

Wieloletnia praktyka z kontrowersyjną procedurą P6 pokazuje, że sukcesywne zaostrożenie wymogów wydatnie wpływa na poprawę jakości i terminowości rejestrowania pokryć. A w tym konkretnym przypadku znacznie przyspieszy otrzymywanie przez hodowców kart jałówki-krowy, ponieważ wyeliminowany zostanie półroczny okres, który zgodnie z procedurą P6 obowiązywał przy wyjaśnianiu brakujących lub błędnych pokryć.